Hrvatsko gospodarstvo – uzalud vam trud svirači

Smisao je poduzetništva da se novom kombinacijom faktora poslovne aktivnosti ostvari što je moguće veći profit. Poduzetništvo nije ni lagan ni jednostavan posao. Uz to je potrebno imati i malo, malo je reći malo, sreće. Samo prave stvari u pravo vrijeme donose nagradu poduzetniku. Stoga je realno očekivati da prinos na uloženi kapital bude neusporedivo veći nego što je prinos na bilo koju drugu investiciju. Gospodarstvo kao stanje i rast kao dinamika kretanja temeljni su izvor i razlog modernih država. Bez učinkovitog gospodarstva priče o kamatnim stopama, tečaju nacionalne valute i poreznoj presiji tek su priče koje prije ili kasnije završavaju u tautologiji. Ako se promatra hrvatsko gospodarstvo putem konsolidiranog financijskog rezultata profit koji pripada poduzetnicima i investitorima ne impresionira već zabrinjava.

U razdoblju od 2008. do 2017. godine konsolidirani financijski rezultat se je poboljšao od 17.230 na 21.886 milijuna kuna ili za 27%. Povećanje od 27% je realno daleko manje jer se radi o nominalnom a ne realnom povećanju. Unutar promatranog razdoblja konsolidirani financijski rezultat je daleko skromniji jer tek u 2015. godini ostvaren konsolidirani financijski rezultat na razini 2008. godine. Što više, gospodarstvo je u 2010. ostvarilo negativni financijski rezultat na razini cjelokupnog gospodarstva od 1.663 milijuna kuna. Sve u svemu tragičnih deset godina glede financijskog rezultata hrvatskog gospodarstva.

Još je tragičnija slika ako se podijele poduzetnici na one koji su u promatranom razdoblju ostvarili dobit od poduzetnika koji su ostvarili gubitak. Udio gubitaša u broju poduzetnika kreće se od uporne trećine do dvije petine ukupnog broja poduzetnika. Navedena tvrdnja znači da je trećina tvrtki zrela za stečaj. Stečaj trećine tvrtki znači preko sto tisuća manje radnih mjesta što bi dramatično ugrozilo postojeće fiskalno, proračunsko, ograničenje. Hrvatsko gospodarstvo ne bi upalo u recesiju već u duboku depresiju koja bi, htjeli ne htjeli, dramatično smanjila porezne prihode i sve učinke što ta činjenica Â implicira. Dinamiziranje stečaja hrvatskog gospodarstva imalo bi daleko pogubnije učinke na ukupni društveni sustav nego što je to bio slučaj s Grčkom. Na svaku kunu dobiti u 2008. godini ostvareno je 42 lipe gubitka. U najlošijoj, 2010., godini na kunu dobitka ostvareno je čak 87 lipa gubitka. U prethodnoj je godini na kunu dobitka ostvareno 32 lipe gubitka. Prošla godina pokazuje pogoršanje jer je na kunu dobitka ostvareno čak 41 lipu gubitka. Izračun odnosa je vršen temeljem dobiti prije oporezivanja. Da je usporedba vršena na osnovi dobiti nakon oporezivanja podaci bi bili još nepovoljniji, upravo za iznos plaćenog poreza.

Odnos tvrtki koje posluju s dobiti i tvrtki koje posluju s gubitkom je vrlo važan za nositelje

ekonomske politike. Očito to nije slučaj u Lijepoj našoj. Promatra li se distribucija profitabilnosti učinkovita ekonomska politika teži da distribucija učinkovitosti bude desno asimetrična koliko je to god moguće. Lijeva strana distribucije se, prema tome, nastoji jednako tako koliko je to moguće smanjiti. Ovaj zahtjev je to značajniji za gospodarstva koja imaju malu dodanu vrijednost i nisku razinu učinkovitosti. Profit u odnosu na imovine se je u 2017. smanjio (2,03) u odnosu na prethodnu godinu (2,32). Pogoršanje učinkovitosti bilježimo ukoliko profit stavimo u odnos s vlastitim kapitalom a vrijednosti respektivno iznose 5,66 i 4,90. Naime, niska profitna marža definira veličinu amortizera s kojim se amortizira izvanjski šok. Dakle, ne daj bože, eventualnu krizu hrvatsko gospodarstvo ne bi ju moglo amortizirati i nastupili bi masovni stečajevi. Ostavljam čitatelju da interpretira navedenu tvrdnju.

Deset najučinkovitijih tvrtki u prošloj je godini ostvarilo dobit u iznosu 5,475 milijuna kuna što je 13,2% ukupno ostvarene dobiti. Navedeni je podatak važan jer nam ukazuje da je stanje daleko lošije od stanja kojeg smo nazvali zabrinjavajućim. Trinaest najvećih gubitnika u 2017. Godini su ostvarili gubitak od 2.308 milijuna kuna što je višestruko više u odnosu na prethodnu godinu (367). Gubitak najvećih gubitaša iznosi 11,7% svih gubitaka.

Promotrimo li financijski rezultat poduzetnika po djelatnostima uočavamo da su problemi još složeniji. Složenost se identificira temeljem velikih odstupanja od djelatnosti do djelatnosti što dodatno komplicira stanje u gospodarstvu.

Promotrimo kretanje dobitka i gubitka poduzetnika po veličini poduzetnika. Mikro poduzetnici su u prošloj godini ostvarili 20,7% dobiti i 38,2% gubitaka što su očekivane vrijednosti za nove poduzetničke poduhvate. Mali poduzetnici su ostvarili 23,5% dobiti i 23,0% gubitaka. Srednji poduzetnici su ostvarili 18,6% dobiti i 11,2% gubitaka. Veliki poduzetnici su ostvarili 37,1% dobiti i 27,6% gubitaka. Konsolidirani podaci respektivno iznose: 5,1%, 23,9%, 25,3% i 45,7%. Navedeni rezultati potvrđuju moj stav po kojem učinkovitost ide usporedo s veličinom tvrtke. Naprosto što je neka tvrtka veća ima veće mogućnosti za tehničku podjelu rada koja u standardnoj funkcionalnoj organizaciji povećava učinkovitost. Osim toga velike tvrtke obično trebaju daleko više kapitala po zaposlenom što je zahtjevnije glede dostizanja točke pokrića ali omogućuje i daleko snažniji rast kad se postigne točka pokrića. Valja identificirati da se investicije u dugotrajnu imovinu ponašaju zakonito: mikro – 11,1%, mala – 15,0%, srednja 21,0% i velika 52,9%. Glede vlasništva konsolidirani financijski rezultat pokazuje da je preko tri četvrtine ostvarene konsolidiranog financijskog rezultata ostvareno u privatnom sektoru. Navedenu činjenicu nije primjereno koristiti kao dokaz kako je privatno vlasništvo nadmoćno državnom već je pokazatelj da logika profita nije prisutna u tvrtkama koje su u državnom vlasništvu ni tada kada bi profit morao biti tretiran na isti način kao što je to u slučaju privatnog vlasništva. Osim toga izravne i neizravne subvencije te narudžbe države privatnom sektoru u značajnoj mjeri determiniraju učinkovitost privatnog sektora. To je tako čak da nema zloupotreba. Ukoliko one postoje tada je učinkovitost privatnog sektora još upitnija.